

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สาकुและใบกระถินปน
เสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ด (ระยะเปิดเนื้อ)
เพื่อพัฒนาการเลี้ยงเป็ดโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ

อนันต์ ภูสิทธิกุล
จิราพรรณ พินศิริกุล
วัชรินทร์ วากะมะ
อัจฉรารัตน์ ทิพย์ศรี

บทคัดย่อ

ศึกษาการทดลองเลี้ยงเป็ดด้วยสูตรอาหาร 3 สูตร สูตรที่หนึ่งเป็นสูตรอาหารทั่วไป ไม่เสริมสาकुและใบกระถินปน โปรตีน 17.39% สูตรที่สองเป็นสูตรอาหารที่มีสาकु 30% และใบกระถินปน 20% โปรตีนรวม 17.38% และสูตรที่ 3 เสริมดิน สาकु 40% และใบกระถินปน 15% มีโปรตีนรวม 15.9% ราคาอาหารเท่ากับ 4.51, 4.29 และ 4.07 บาท/กก. ตามลำดับ

ผลการทดลองพบว่า การเลี้ยงเป็ดตั้งแต่อายุ 1 วัน 2 เดือน ด้วยอาหารผสมทั่วไป เป็ดมีน้ำหนักเฉลี่ย 1.275 กก. ต้นทุนในการเลี้ยง 27.76 บาท/ตัว ราคาเปิดจำหน่าย 27 บาท/กก. มีกำไร ตัวละ 7.61 บาท

ถ้าดำเนินการเลี้ยงเป็ดต่อไปจนอายุ 3 เดือน โดยใช้สูตรอาหารทั้ง 3 สูตร น้ำหนักเป็ดสิ้นสุดการทดลองเท่ากับ 1.693, 1.593 และ 1.517 กก./ตัว ตามลำดับ ต้นทุนในการเลี้ยงเท่ากับ 82.80, 51.64 และ 50.36 บาท/ตัว และถ้าจำหน่าย 27 บาท/กก. จะขาดทุนตัวละ 7.09, 8.63 และ 9.40 บาท ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การศึกษาทดลอง วิจัย

- เพื่อศึกษาวิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้เกษตรกรในโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์ เกษตรมูโนะ และบริเวณใกล้เคียงมีอาชีพการเลี้ยงเป็ด
- เพื่อศึกษาแนวทางการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ต้นสาकु และใบกระถินมาเป็นอาหารเสริมสำหรับเลี้ยงเป็ด
- เพื่อศึกษาหาแนวทางการเพิ่มปริมาณ และคุณภาพในการเลี้ยงเป็ด สำหรับบริโภค ในครัวเรือน และจำหน่าย

วิธีดำเนินงาน

1. ศึกษาต้นทุนการผลิตเปิดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน โดยใช้อาหารผสม
2. ศึกษาการใช้สาकुและไบกระถินปนเสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ดระยะเปิดอายุ 2 เดือน ถึง 3 เดือน โดยทดลองสูตรอาหาร 3 สูตร ดังนี้
  - สูตรอาหารที่ 1 เป็นสูตรอาหารที่ใช้อาหารของบริษัทฯ 30% รำละเอียด 45% และปลายข้าว 25% โดยเป็นสูตรที่มีค่าโปรตีน 17.39%
  - สูตรอาหารที่ 2 เป็นสูตรอาหารที่ใช้หัวอาหารบริษัท 30% รำละเอียด 20% สาकु 30% และไบกระถินปน 20% โดยเป็นสูตรที่มีค่าโปรตีน 17.38%
  - สูตรอาหารที่ 3 เป็นสูตรอาหารที่ใช้หัวอาหารบริษัท 30% รำละเอียด 15% สาकु 40% และไบกระถินปน 15% โดยเป็นสูตรที่มีค่าโปรตีน 15.90%

ผลการศึกษาทดลอง วิจัย

1. ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตเปิดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน
การศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเปิดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน โดยการศึกษาใช้อาหารผสมซึ่งจำหน่ายในท้องตลาด เลี้ยงในโรงเรือน และมีบริเวณลานด้วยในระยะเวลาถูกเปิดกกด้วยไฟฟ้าตลอดคืน ใช้เวลากกประมาณ 10-15 วัน บริเวณที่กก รองพื้นด้วยแกลบ อาหารที่เลี้ยงมีค่าโปรตีนประมาณ 19-20% ให้กินอาหารวันละ 2 มื้อ มีน้ำให้กินตลอดเวลา และต้นทุนการผลิต มีดังนี้
  - ราคาลูกเป็ด 1 ตัว 5 บาท
  - ค่าอาหารสำหรับเป็ด 1 ตัว ช่วงตั้งแต่ 1 วัน – 2 เดือน 17.41 บาท
  - คิดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็น 25% ของค่าอาหาร 4.35 บาทรวมต้นทุนการผลิต 1 ตัว เป็นเงิน 26.76 บาท รวมน้ำหนักเป็ดอายุ 2 เดือนหนัก 1.273 กิโลกรัม ราคาขายเป็ดเนื้อโดยทั่วไป (คิดเป็นกิโลกรัมละ 27 บาท) เป็นเงิน 34.37 บาท กำไรตัวละ $34.37 - 26.76$ บาท = 7.61 บาท
2. ผลการศึกษากการใช้สาकुและไบกระถินปนเสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ดระยะเปิดอายุ 2-3 เดือน โดยทดลองสูตรอาหาร 3 สูตร
ส่วนประกอบอาหารที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย หัวอาหารสัตว์ (เป็ด) ที่จำหน่ายตามท้องตลาด สาकु รำละเอียด ไบกระถินปน และปลายข้าว ซึ่งมีค่าส่วนประกอบทางเคมีของวัตถุดิบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงส่วนประกอบของเคมีวัตถุบในการผสมเป็นอาหารเปิดโดยการวิเคราะห์

รายการ	% ความชื้น	% โปรตีน	% ไขมัน	% กาก	% เถ้า	% NFE	% มก./100 ก.	% มก./100 ก.
1. สาคู	7.79	1.07	0.68	3.72	4.13	82.61	327.83	30.89
2. ไบอะกรีนป่น	4.73	8.98	2.30	29.35	19.47	35.26	1,281.25	73.46
3. รำละเอียด	7.19	9.07	9.23	21.09	12.16	41.26	70.79	274.14
4. ปลายข้าว	7.54	7.93	0.81	1.79	2.13	79.80	16.91	157.45
5. หัวอาหารสัตว์ (เปิด) ที่จำหน่าย ตามท้องตลาด	5.59	37.77	5.40	3.49	35.88	11.87	1,218,561	1,692.73

และนำวัตถุบมาผสมเป็นอาหารในการทดลองรวม 3 สูตร โดยให้มีค่าโปรตีน
ประมาณ 17% ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงส่วนประกอบอาหารทดลองการเลี้ยงเปิดช่วงอายุ 2-3 เดือน

รายละเอียด (กก.)	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
1. หัวอาหาร	30	30	30
2. รำละเอียด	45	20	15
3. ปลายข้าว	25	-	-
4. สาคู	-	30	40
5. ไบอะกรีนป่น	-	20	15
รวม	100	100	100
ราคาอาหาร (บาท/กก.)	4.51	4.29	4.07

ตารางที่ 3 แสดงการเจริญเติบโต อาหารที่กินต่อวัน จำนวนอาหารที่ใช้ในการเพิ่มน้ำหนัก ต้นทุนการผลิต ของเปิดทดลองอายุ 2-3 เดือน

รายการ	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
1. จำนวนเปิดเข้าทดลอง (ตัว)	59	94	94
2. ระยะทดลอง (วัน)	31	31	31
3. จำนวนเปิดตาย (ตัว)	-	-	-
4. น้ำหนักเปิดเริ่มทดลอง (กรัม)	1,273	1,266	1,263
5. น้ำหนักเปิดสิ้นสุดการทดลอง (กรัม)	1,693	1,593	1,517
6. น้ำหนักเปิดที่เพิ่มขึ้นตลอดการทดลอง (กรัม)	420	327	254
7. การเจริญเติบโตเฉลี่ยต่อวัน (กรัม)	13.548	10.548	8.193
8. จำนวนอาหารที่กินตลอดการทดลอง (กก.)	4.619	4.683	4.683
9. จำนวนอาหารที่ใช้เฉลี่ยต่อวัน (กรัม)	148.99	149.60	149.60
10. จำนวนอาหารที่ใช้ในการเพิ่มน้ำหนักตัว 1 กก. เฉลี่ย (กก.)	10.99	14.18	18.26
11. ราคาอาหารทดลอง กก.ละ (บาท)	4.51	4.29	4.07
12. ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัวตลอดรายการทดลอง (บาท)	20.83	19.90	18.88

ดังนั้น จึงพอสรุปต้นทุนการผลิตของเปิดตั้งแต่อายุ 1 วัน จนครบ 3 เดือน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงต้นทุนการผลิตของเปิดตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 3 เดือน

รายการ	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
1. ราคาลูกเปิด 1 ตัว (บาท)	5	5	5
2. ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว ช่วงอายุ 1 วัน – 2 เดือน (บาท)	17.41	17.41	17.41
3. ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว ช่วงการทดลองอายุ 1 เดือน - 3 เดือน (บาท)	20.83	19.90	18.88
รวมค่าอาหารตลอดอายุ 1 วัน – 3 เดือน (บาท)	38.24	37.31	326.29
ค่าใช้จ่ายอื่น 25% ของค่าอาหาร (บาท)	9.56	9.33	9.07
ต้นทุนการผลิตเปิด 1 ตัว (บาท)	52.80	51.64	50.36
ราคาขายเปิด 1 ตัว (กก.ละ 27 บาท)	45.71	43.01	40.96
กำไรต่อตัว (บาท)	-7.09	-8.63	-9.40

- หมายเหตุ**
1. ต้นทุนการผลิตคือ ค่าตัวลูกเปิด ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว ร่วมกับค่าใช้จ่ายอื่น 25 เปอร์เซ็นต์ ของค่าอาหาร
  2. ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว คัดจาก ค่าอาหารเฉลี่ยในการเลี้ยงเปิดอายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน ตัวละ 17.45 บาท รวมกับค่าอาหารช่วงอายุ 2 เดือน ถึง 3 เดือน (เฉลี่ย กิโลกรัมละ หัวอาหาร 10.00 บาท รำละเอียด 2.15 บาท สาาคู 0.60 บาท ไบโกระถิน ป่น 3.40 บาท)
  3. ราคาขายเปิดกิโลกรัมละ 27 บาท
  4. กำไรต่อตัวคิดโดยหักต้นทุนการผลิตออกจากค่าขายเปิด 1 ตัว

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า การเลี้ยงเปิดตั้งแต่อายุ 1 วัน จนถึงอายุ 2 เดือน โดยใช้อาหารผสมที่จำหน่ายตามท้องตลาดเปิดจะมีน้ำหนักประมาณ 1.273 กิโลกรัม มีต้นทุนในการเลี้ยงทั้งสิ้น 26.76 บาท/ตัว หากจำหน่ายเปิดในราคา กิโลกรัมละ 27 บาท จะมีกำไรตัวละ 7.61 บาท
2. หากดำเนินการเลี้ยงเปิดต่อไปอีกจนครบ 3 เดือน โดยใช้อาหารสูตร 1, 2, 3 ซึ่งราคาอาหาร กิโลกรัมละ 4.51, 4.29 และ 4.07 บาท จะต้องเสียค่าอาหารในการเลี้ยงในช่วง 2-3 เดือนต่อตัว เท่ากับ 20.83, 19.90 และ 18.88 บาท และเปิดจะมีน้ำหนักเท่ากับ 1.693, 1.593 และ 1.517 กิโลกรัม รวมต้นทุนการผลิตตั้งแต่อายุ 1 วัน จนครบถึง 3 เดือน เท่ากับ 52.80, 51.64 และ 50.36 บาท/ตัว หากจำหน่ายเปิดในราคา กิโลกรัมละ 27 บาท จะมีขาดทุนตัวละ 7.09, 8.63 และ 9.40 บาท

ข้อเสนอแนะ

1. จากการสอบถามความต้องการเปิดเนื้อภายในจังหวัดนราธิวาส มีความต้องการเปิด เนื้อขนาดน้ำหนัก 1-1.2 กิโลกรัม และการซื้อขายโดยส่วนใหญ่จะไม่มี การชั่งน้ำหนักเปิด แต่จะซื้อขาย เปิดตัว โดยขนาดน้ำหนักเปิดประมาณ 1-1.2 กิโลกรัม พ่อค้าเร่ในท้องถิ่นจะซื้อในราคาตัวละประมาณ 15.30 บาท และพ่อค้าที่จัดทำเปิดสำเร็จรูปจำหน่ายในตลาดสด จะซื้อในราคาตัวละประมาณ 28-35 บาท ดังนั้น ในการเลี้ยงเปิดเนื้อให้เป็นไปตามความต้องการของท้องตลาด ควรเลี้ยงเปิดเนื้อให้มีน้ำหนัก ประมาณ 1-1.2 กิโลกรัม หรือประมาณ 30 บาท ก็จะมีกำไรตัวละ 3.27 บาท (ต้นทุนการเลี้ยงตัวละ 26.76 บาท)
2. กรณีเกษตรกรจะนำต้นสาาคู และไบโกระถินป่นมาผสมเป็นอาหารในการเลี้ยงเปิด มี แนวโน้มว่าสามารถนำสาาคูมาผสมในอาหารได้ถึง 30-40% และใช้ไบโกระถินป่นผสมได้ประมาณ 15.20% โดยที่การเจริญเติบโตแตกต่างกันที่ทดลองไม่มากนัก และหากวัตถุประสงค์ดังกล่าวเกษตรกร สามารถหาได้ในพื้นที่ ก็จะช่วยลดต้นทุนในด้านค่าอาหารเปิด

3. จากการสำรวจการเลี้ยงเบ็ดในโครงการปศุสัตว์เกษตรมูโนะ ซึ่งเกษตรกรเลี้ยงเบ็ดครอบครั้วละ 200 ตัว เป็นเพศผู้ 100 ตัว เพศเมีย 100 ตัว นั้น จะไม่แสดงอาการสูญเสียที่เกิดจากสภาพน้ำเป็นกรด หรือในสภาพพื้นที่พรุแต่อย่างใด อนึ่งเนื่องจากเบ็ดที่เกษตรกรนำไปเลี้ยงในพื้นที่โครงการฯ เป็นเบ็ดใหญ่ขนาดอายุตั้งแต่ 2 เดือน ขึ้นไป ซึ่งคงจะมีสุขภาพแข็งแรงแล้วจึงไม่แสดงอาการสูญเสียให้เห็น

ดังนั้น จึงควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของสภาพน้ำที่เป็นกรดในพื้นที่พรุต่อการเจริญเติบโตของเบ็ดระยะแรก ถึง 2 เดือน เพื่อจักได้หาแนวทางการเลี้ยงเบ็ดนี้ระยะแรก ถึง 2 เดือน เพื่อเป็นการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่สภาพดังกล่าวเลี้ยงเบ็ดเป็นอาชีพต่อไป